KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 3.9.2024 r.
COM(2024) 390 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

na temat „zobowiązania dotyczącego zaufania do statystyki” w państwach członkowskich zgodnie z wymogami rozporządzenia (WE) nr 223/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2009 r.

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

na temat „zobowiązania dotyczącego zaufania do statystyki" w państwach członkowskich zgodnie z wymogami rozporządzenia (WE) nr 223/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2009 r.

1. WPROWADZENIE

1.1. Rozporządzenie (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej

Podstawę prawną czwartego sprawozdania stanowi rozporządzenie (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej[1], w szczególności jego art. 11 ust. 4, który stanowi, że:

„Zobowiązania państw członkowskich są regularnie monitorowane przez Komisję na podstawie sprawozdań rocznych przesyłanych przez państwa członkowskie, a ich treść jest w stosownych przypadkach uaktualniana.

[…]

Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie na temat opublikowanych zobowiązań i, w stosownych przypadkach, sprawozdań z postępu prac, do dnia 9 czerwca 2018 r. oraz co dwa lata po pierwszym sprawozdaniu".

Pierwsze sprawozdanie opublikowano w 2018 r.[2], drugie w 2020 r.[3], a trzecie w 2022 r.[4]

Zobowiązanie dotyczące zaufania do statystyki

Zobowiązania dotyczące zaufania do statystyki („zobowiązania") ustanowiono jako jeden z elementów mających przyczynić się do osiągnięcia celu, jakim jest wzmocnienie ram zarządzania jakością w dziedzinie statystyki. Zobowiązania opisano po raz pierwszy w komunikacie Komisji z 2011 r.[5] Pojęcie to stanowi mechanizm umożliwiający stałe zaangażowanie rządów w odpowiedzialność za zapewnienie przestrzegania Europejskiego kodeksu praktyk statystycznych („kodeks praktyk")[6] przez poszczególne państwa.

Kodeks praktyk stanowi punkt odniesienia do opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk europejskich. Zawiera 16 zasad, które dotyczą środowiska instytucjonalnego, procesów statystycznych i wyników badań statystycznych. Głównym celem kodeksu jest zapewnienie, aby statystyki tworzone w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego nie tylko odpowiadały kryteriom jakościowym, wśród których można wymienić przydatność, aktualność i dokładność, ale także były zgodne z zasadami niezależności zawodowej, bezstronności i obiektywizmu.

Zobowiązania stanowią ważne ogniwo między kodeksem praktyk a rządami państw członkowskich.

---

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 87 z 31.3.2009, s. 164).
[2] COM(2018) 516 final.
[3] COM/2020/278 final.
[4] COM/2022/333 final.
[5] COM (2011) 211 final.
[6] Europejski kodeks praktyk statystycznych — zmienione wydanie z 2017 r. – Katalogi produktów — Eurostat (europa.eu).

Zgodnie z art. 11 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 223/2009 zobowiązania „mają dodatkowo zapewniać zaufanie publiczne do statystyki europejskiej i postępy we wdrażaniu zasad statystycznych zawartych w kodeksie praktyk".

Motyw 17 rozporządzenia zmieniającego (UE) 2015/759[7] stanowi, że „[m]ożliwe jest podniesienie jakości statystyki europejskiej i zwiększenie zaufania użytkowników dzięki zaangażowaniu rządów krajowych w obowiązek stosowania Europejskiego kodeksu praktyk statystycznych (»kodeks praktyk«). W tym celu »zobowiązanie dotyczące zaufania do statystyki« (»zobowiązanie«) podjęte przez państwo członkowskie i uwzględniające uwarunkowania krajowe powinno zawierać określone zobowiązania ze strony rządu danego państwa członkowskiego do ulepszenia lub utrzymania warunków wdrożenia kodeksu praktyk. Zobowiązanie, które w razie potrzeby należy uaktualniać, mogłoby obejmować krajowe ramy zapewniania wysokiej jakości, w tym samoocenę, działania usprawniające oraz mechanizmy monitorowania".

Wzajemne oceny Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS)

Europejski System Statystyczny (ESS), w ramach którego Eurostat i krajowe organy statystyczne państw członkowskich UE i państw EFTA współpracują ze sobą, ma na celu tworzenie wysokiej jakości statystyk europejskich. Aby zagwarantować dobrą jakość opracowywanych przez siebie statystyk, członkowie ESS stworzyli wspólne ramy jakości, których podstawą jest kodeks praktyk. Przestrzeganie przez krajowe organy statystyczne pełnego zestawu zasad i wskaźników kodeksu praktyk odgrywa istotną rolę w zapewnianiu jakości statystyki europejskiej. Przestrzeganie kodeksu podlega okresowo wzajemnym ocenom ESS.

Wzajemne oceny ESS opierają się na szczegółowej metodyce i obejmują oparte na dowodach samooceny, wizyty krajowe i sprawozdania z wzajemnej oceny sporządzane przez zespoły ekspertów. Sprawozdania zawierają zalecenia dotyczące usprawnień, a następnie opracowywane są plany działania na rzecz usprawnień, monitorowane co roku przez Eurostat. Poprzednie rundy wzajemnych ocen przeprowadzono w latach 2006–2008 i 2013–2015. Zakończono trzecią rundę wzajemnych ocen, obejmującą lata 2021–2023, a Komisja przedstawiła jej wyniki w sprawozdaniu końcowym[8]. Poszczególne sprawozdania z wzajemnej oceny można znaleźć na stronie internetowej Eurostatu[9].

W tym względzie zobowiązania z udziałem rządów odgrywają rolę uzupełniającą w stosunku do wzajemnych ocen w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS) z udziałem krajowych urzędów statystycznych.

2. PRZEGLĄD ZOBOWIĄZAŃ DOTYCZĄCYCH ZAUFANIA I SPRAWOZDAŃ PAŃSTW CZŁONKOWSKICH

2.1. Przepisy ogólne

Zgodnie z art. 11 rozporządzenia (WE) nr 223/2009 państwa członkowskie i Komisja muszą stosować wszelkie niezbędne środki, aby utrzymać zaufanie do statystyki europejskiej. W tym celu zobowiązania dotyczące zaufania do statystyki mają dodatkowo zapewniać zaufanie

[7] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/759 z dnia 29 kwietnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej (Dz.U. L 123 z 19.5.2015, s. 90).
[8] Rejestr dokumentów Komisji – SWD(2024)136 (europa.eu).
[9] Obecna runda (2021–2023) – Eurostat (europa.eu).

publiczne do statystyki europejskiej. W przypadku braku publikacji zobowiązania państwo członkowskie jest zobowiązane do przedłożenia Komisji i podania do publicznej wiadomości sprawozdania z postępu prac dotyczącego wdrożenia kodeksu praktyk i, w stosownych przypadkach, wysiłków podejmowanych na rzecz utworzenia takiego zobowiązania.

Komisja jest zobowiązana do złożenia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdania na temat opublikowanych zobowiązań i, w stosownych przypadkach, sprawozdań z postępu prac, do 9 czerwca 2018 r. oraz co dwa lata po pierwszym sprawozdaniu.

2.2. Forma zobowiązania

W rozporządzeniu nie określono przepisów dotyczących formy zobowiązania. Należy jednak osiągnąć cel, jakim jest zwiększenie zaufania publicznego poprzez zobowiązanie rządu do zapewnienia warunków dla wysokiej jakości statystyk.

Jak określono w pierwszym sprawozdaniu[10], większość państw członkowskich uznaje, że ich zobowiązanie stanowią pewne części ich odpowiednich przepisów prawnych. Na przestrzeni lat wzrosła jednak liczba państw członkowskich, które opracowały „samodzielne" zobowiązania. W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono ogólny przegląd bieżącej sytuacji, w tym sytuacji omówionej w poprzednich sprawozdaniach i najnowszych zmian.

Niniejsze sprawozdanie opiera się wyłącznie na informacjach otrzymanych w tym celu od poszczególnych państw. Eurostat zwrócił się do państw członkowskich o złożenie sprawozdania na temat okresu od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r.

Ustawy krajowe stanowiące zobowiązanie

Państwa członkowskie, które uznają, że zobowiązanie stanowią pewne części ich prawa krajowego, odniosły się do przepisów prawnych istotnych dla poprawy lub utrzymania warunków wdrażania kodeksu praktyk i zgłosiły odpowiednie zmiany.

Austria: Austriacki urząd statystyczny uznaje, że zobowiązanie zostało ustanowione na mocy prawa krajowego, a mianowicie austriackiej ustawy federalnej o statystykach. Austria poinformowała, że od poprzedniego okresu sprawozdawczego nie nastąpiły żadne istotne zmiany.

Chorwacja: Jak wspomniano również w sprawozdaniu przesłanym przez chorwacki urząd statystyczny do Eurostatu, podstawę prawną zobowiązania stanowi ustawa o statystyce publicznej, która weszła w życie w 2020 r. Zapewnia ona krajowemu urzędowi statystycznemu niezależność zawodową i wsparcie, którego potrzebuje w celu utrzymania i poprawy warunków wdrażania kodeksu praktyk. Chorwacki urząd statystyczny ponosi ogólną odpowiedzialność za koordynację i rozwój krajowego systemu statystycznego. Inne podmioty tworzące statystykę publiczną są odpowiedzialne za opracowywanie, tworzenie i rozpowszechnianie statystyki publicznej w ramach swojej pracy. Chorwacki urząd statystyczny dąży do dostarczania aktualnych danych statystycznych, które zaspokoją potrzeby użytkowników. Aby to osiągnąć, chorwacki urząd statystyczny przeprowadził pod koniec 2022 r. badanie zadowolenia użytkowników. Wyniki badania posłużą do przyszłego planowania działań urzędu.

Czechy: Zobowiązanie dotyczące zaufania do statystyki w Czechach[11] opublikowano 28

[10] COM(2018) 516 final.
[11] Streszczenie czeskiego prawodawstwa w kontekście zobowiązania dotyczącego zaufania na stronie internetowej czeskiego urzędu statystycznego.

lutego 2018 r. na stronie internetowej krajowego urzędu statystycznego. W zobowiązaniu podsumowano odpowiednie przepisy rozporządzenia (WE) nr 223/2009 oraz stwierdzono, co potwierdza sprawozdanie przesłane przez czeski urząd statystyczny do Eurostatu, że są one już wdrożone za sprawą obowiązującego ustawodawstwa regulującego działania czeskiego urzędu statystycznego. Przede wszystkim przywołano ustawę nr 89/1995 o krajowym urzędzie statystycznym, ale również konstytucję lub regulamin prac Rady Ministrów. Taki system regulacji ustanawia warunki niezbędne do przestrzegania wszystkich zasad Europejskiego kodeksu praktyk statystycznych w zakresie otoczenia instytucjonalnego. Czeski urząd statystyczny poinformował o dalszym rozwoju sytuacji, w tym o poprawie zarządzania jakością.

Niemcy: Zobowiązanie uznaje się za ustanowione w prawie krajowym. Jak stwierdził niemiecki federalny urząd statystyczny w swoim sprawozdaniu dla Eurostatu, Niemcy wykazują dobry poziom przestrzegania przepisów kodeksu praktyk, co potwierdzono również w sprawozdaniu z wzajemnej oceny. Jednocześnie we wzajemnej ocenie wskazano obszary wymagające poprawy, a w sprawozdaniu zalecono odpowiednie środki. Najważniejsze działania obejmują współpracę i koordynację w ramach niemieckiego systemu statystycznego, wprowadzenie jednolitych norm jakości, planowanie programów i innowacje. Ponadto w sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu podkreślono, że dobry postęp stanowi dodanie nowych elementów związanych z rejestrem do obszarów działalności niemieckiego federalnego urzędu statystycznego.

Estonia: Zobowiązanie jest określone w ustawie o statystyce publicznej, w szczególności w art. 7 ust. 1, zgodnie z którym statystykę publiczną tworzy się zgodnie z zasadami statystycznymi i kryteriami jakości określonymi w rozporządzeniu (WE) nr 223/2009. Ustawa o statystyce publicznej weszła w życie w sierpniu 2010 r., a w sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu potwierdzono, że od tego czasu nie zostały wprowadzone żadnych żadne istotne zmiany.

Finlandia: Fińskie zobowiązanie dotyczące zaufania opiera się na krajowych przepisach w zakresie statystyki. W sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu na temat bieżącego okresu sprawozdawczego podkreślono, że w ostatnim czasie w fińskiej ustawie o statystyce zostały wprowadzone zmiany. Jedna z tych zmian polegała na powierzeniu fińskiemu urzędowi statystycznemu nowego zadania, jakim jest gromadzenie i dostarczanie mikrodanych do celów badań naukowych i analizy statystycznej. Zmieniona ustawa doprecyzowuje również zasady, które mają zastosowanie przy zapewnianiu dostępu do danych na potrzeby badań i analiz.

Francja: Według francuskiego krajowego urzędu statystycznego przestrzeganie kodeksu praktyk monitoruje się w sprawozdaniu rocznym urzędu statystycznego[12], które podaje się do wiadomości publicznej zarówno w wersji francuskiej, jak i angielskiej. Sprawozdanie przesłane do Eurostatu nie odnosi się do żadnego samodzielnego zobowiązania ze strony rządu francuskiego.

Węgry: Jak wspomniano również w sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu na temat bieżącego okresu sprawozdawczego, zobowiązania opracowane przez rząd Węgier zostały określone w krajowej ustawie o statystyce, która weszła w życie 1 stycznia 2017 r. Od tego czasu nie wprowadzono żadnych istotnych zmian.

[12] Sprawozdanie roczne urzędu statystycznego za 2022 r.

Włochy: We Włoszech nie ustanowiono żadnego samodzielnego zobowiązania. Włoski krajowy urząd statystyczny poinformował o ostatnich zmianach w stosowaniu zasad kodeksu praktyk. Włoski krajowy urząd statystyczny zatwierdził swoją nową politykę jakości, w której przewiduje się ocenę zgodności tradycyjnych procesów, takich jak badania, z wykorzystaniem rzetelnych metod i praktyk. W tym celu w okresie od października 2022 r. do stycznia 2023 r. wprowadzono listę kontrolną dotyczącą wszystkich tradycyjnych procesów włoskiego krajowego urzędu statystycznego. Poszczególne części listy kontrolnej służą do określania słabych punktów, a tym samym dostosowania działań usprawniających, które mają zostać wdrożone. Audyty są planowane w ciągu 3 lat, ponieważ co 3 lata powinno się sporządzać zaktualizowaną listę kontrolną.

Łotwa: Zobowiązanie zostało ustanowione w prawie krajowym – ustawie o statystyce. W bieżącym okresie sprawozdawczym nie wprowadzono żadnych istotnych zmian w ustawie.

Litwa: Zobowiązanie zostało ustanowione w prawie krajowym. W sprawozdaniu na temat bieżącego okresu sprawozdawczego zwrócono uwagę na pewne ostatnie zmiany. 1 stycznia 2023 r. weszła w życie nowa ustawa o statystyce publicznej i zarządzaniu danymi państwowymi, rozszerzająca rolę i funkcje litewskiego urzędu statystycznego. Zgodnie z nową ustawą litewski urząd statystyczny stał się państwowym urzędem ds. danych, odpowiedzialnym nie tylko za sporządzanie statystyk publicznych, ale również za zarządzanie danymi państwowymi. Nowa ustawa utrzymuje obowiązek wdrażania kodeksu praktyk podczas opracowywania statystyki publicznej.

Luksemburg: Jak potwierdzono również w sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu, Luksemburg uznaje, że zobowiązanie zostało ustanowione w prawie krajowym. Nie ma żadnych zmian do zgłoszenia za okres od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2023 r.

Niderlandy: Zobowiązanie zostało ustanowione w prawie krajowym. Nie zgłoszono żadnych istotnych zmian w krajowych przepisach. Od czasu poprzedniej wzajemnej oceny wprowadzono szereg usprawnień, w szczególności związanych ze stabilizacją środowiska instytucjonalnego oraz wzmocnieniem zarządzania jakością i zapewniania jakości. Przeprowadzono dalsze reformy w dziedzinie zasobów ludzkich i pomiaru wyników. Niderlandzki urząd statystyczny rozpoczął prace nad zaleceniami wynikającymi z najnowszej wzajemnej oceny.

Norwegia: Zobowiązanie do przestrzegania zasad zawartych w kodeksie praktyk określono w norweskiej ustawie o statystyce, która weszła w życie w styczniu 2021 r. Pierwsze dwa sprawozdania dotyczące przestrzegania zasad jakości określonych w ustawie o statystyce i kodeksie praktyk opublikowano na stronie internetowej norweskiego urzędu statystycznego[13]. W sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu wspomniano o planie działania na rzecz usprawnień w następstwie wzajemnej oceny norweskiego systemu statystycznego.

Polska: W sprawozdaniu przesłanym przez polski urząd statystyczny do Eurostatu potwierdzono, że za zobowiązanie Polski uznaje się prawo krajowe, a dokładniej ustawę z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej. Od czasu ostatniego sprawozdania nie dokonano zmian przepisów tej ustawy, która wdraża zasady kodeksu praktyk.

Portugalia: Jak wspomniano również w sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu, zobowiązanie zostało ustanowione w prawie krajowym, a mianowicie w dekrecie z mocą

[13] Sprawozdanie dotyczące jakości statystyki publicznej z 2022 r. oraz sprawozdanie dotyczące jakości statystyki publicznej z 2023 r.

ustawy nr 136/2012. Dekret z mocą ustawy jest rozumiany jako zobowiązanie polityczne rządu Portugalii. Dekret ten zawiera m.in. przepisy mające na celu poprawę lub utrzymanie warunków stosowania kodeksu praktyk, a także przyznanie niezbędnego budżetu i uprawnień do prowadzenia wszystkich działań przewidzianych w przepisach.

Słowacja: W sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu potwierdzono, że nie ustanowiono żadnego samodzielnego zobowiązania. W bieżącym okresie sprawozdawczym w krajowym systemie statystycznym przyjęto i wprowadzono szereg dokumentów normatywnych, organizacyjnych i metodologicznych w ramach wdrażania kodeksu praktyk[14].

Hiszpania: W sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu opisano szereg działań podjętych w latach 2022–2023 w związku z poprawą wdrażania kodeksu praktyk. Zmieniono ustawę o statystyce publicznej, na mocy której zobowiązanie do przestrzegania kodeksu praktyk zostało rozszerzone na sporządzanie statystyki w ramach krajowego planu statystycznego, bez ograniczania się do europejskiego planu statystycznego. W tej samej ustawie uznano hiszpański krajowy urząd statystyczny za krajowy organ statystyczny.

„Samodzielne" zobowiązania dotyczące zaufania

Opracowane „samodzielne" zobowiązania przybierają różne formy, które odzwierciedlają charakterystyczne cechy danego krajowego systemu statystycznego.

W pierwszych trzech sprawozdaniach Komisji z lat 2018, 2020 i 2022 na temat zobowiązań przedstawiono następujące „samodzielne" zobowiązania państw członkowskich.

Belgia: 31 maja 2017 r. komitet konsultacyjny, w którym reprezentowany jest rząd federalny i rządy regionów i wspólnot, zatwierdził belgijskie zobowiązanie dotyczące zaufania[15], które zostało następnie opublikowane na stronach internetowych belgijskiego federalnego urzędu statystycznego i regionalnych organów statystycznych. Poczyniono postępy we wdrażaniu zobowiązania w ramach działań usprawniających wynikających z trzeciej rundy wzajemnych ocen przeprowadzonych w latach 2022 i 2023. W sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu podkreślono osiągnięcia w zakresie koordynacji, współpracy i adekwatności zasobów. Ponadto opracowano strategię rozpowszechniania i komunikacji dostosowaną do potrzeb różnych użytkowników.

Bułgaria: W sprawozdaniu przesłanym do Eurostatu krajowy urząd statystyczny potwierdził swoje poprzednie sprawozdanie, stwierdzając, że 8 grudnia 2021 r. rząd Bułgarii podpisał zobowiązanie[16]. Rząd zobowiązał się między innymi do: (i) zapewnienia odpowiednich warunków do opracowywania, sporządzania i rozpowszechniania statystyk; (ii) gwarantowania praw i obowiązków prezesa krajowego urzędu statystycznego; (iii) zapewnienia wystarczających zasobów do poprawy i utrzymania jakości statystyki publicznej oraz (iv) zapewnienia dostępu do administracyjnych i innych źródeł danych dla krajowego urzędu statystycznego.

Cypr: Zobowiązanie zostało zatwierdzone przez Radę Ministrów w 2018 r.[17] Zobowiązanie opublikowano wraz ze streszczeniem dla obywateli. W sprawozdaniu przesłanym do

[14]Zob. również rozważania na temat zmiany ustawy o kompetencjach rządu, rozszerzającej uprawnienia rządu w zakresie powoływania i odwoływania szefów niektórych niezależnych organów, w rozdziale dotyczącym sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji (SWD(2024) 825 z 24 lipca 2024 r.).

[15] Zobowiązanie rządu Belgii dotyczące zaufania https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (dokument dostępny w języku angielskim, francuskim, niemieckim i niderlandzkim).

[16] Zobowiązanie rządu Bułgarii dotyczące zaufania.

[17] Zobowiązanie rządu Cypru dotyczące zaufania; decyzja Rady Ministrów nr 85.964.

Eurostatu wyjaśniono, że nowa ustawa o statystyce publicznej z 2021 r. (ustawa nr 25(I)/2021) zawiera wyraźne odniesienia do zasad statystycznych (w tym niezależności zawodowej, bezstronności i obiektywizmu), kryteriów jakości i wdrożenia kodeksu praktyk w celu zapewnienia zaufania publicznego do statystyki.

Grecja: Greckie zobowiązanie dotyczące zaufania do statystyki[18] zostało podpisane 29 lutego 2012 r. przez premiera Grecji i członka Komisji Europejskiej odpowiedzialnego za podatki, unię celną, audyt i zwalczanie nadużyć finansowych. Jest dostępne na stronie internetowej greckiego urzędu statystycznego. Jak również zgłoszono, od tego czasu nie nastąpiły żadne dalsze zmiany. Zobowiązanie to nadal obowiązuje i ma zastosowanie.

Islandia: „Samodzielne" zobowiązanie opublikowano w listopadzie 2019 r.[19] W sprawozdaniu przesłanym Eurostatowi przez islandzki urząd statystyczny podkreślono, że tekst zobowiązania został włączony do dokumentów planu budżetowego na lata 2020–2024 i zatwierdzony przez Parlament. W zobowiązaniu potwierdzono, że wiarygodność statystyki publicznej jest jednym z podstawowych warunków zaufania do statystyk społeczno-gospodarczych wykorzystywanych do kształtowania polityki, a także do bezstronnej oceny skutków decyzji rządu. Zobowiązanie potwierdza niezależność zawodową i środowisko pracy niezbędne do egzekwowania przepisów gwarantujących, że islandzki urząd statystyczny będzie mógł realizować nowe projekty, gromadzić dane oraz przetwarzać i rozpowszechniać statystykę publiczną.

Irlandia: Rząd Irlandii przyjął zobowiązanie w 2017 r.[20] W ten sposób potwierdził swoje zobowiązanie do: (i) zagwarantowania niezależności irlandzkiego urzędu statystycznego; (ii) wspierania irlandzkiego urzędu statystycznego w zapewnianiu przestrzegania kodeksu praktyk oraz (iii) pomagania w rozwoju szerszego irlandzkiego systemu statystycznego pod kierunkiem irlandzkiego urzędu statystycznego. Jak wspomniano również w sprawozdaniu przesłanym przez irlandzki urząd statystyczny do Eurostatu, zobowiązanie zatwierdzone przez rząd stanowi kolejną deklarację poparcia dla obowiązujących przepisów oraz polityk i praktyk, które irlandzki urząd statystyczny ustanowił w celu wypełnienia swoich zobowiązań wynikających z kodeksu praktyk.

Malta: Na Malcie zobowiązanie zostało podpisane przez premiera 17 maja 2018 r.[21] Jak wskazano również w sprawozdaniu przesłanym przez maltański krajowy urząd statystyczny do Eurostatu, od tego czasu rząd nadal w pełni przestrzega zasady niezależności zawodowej maltańskiego krajowego urzędu statystycznego. Ponadto, aby jeszcze bardziej wzmocnić swoją niezależność zgodnie ze zobowiązaniem, maltański krajowy urząd statystyczny pracuje nad nowym aktem, który uchyli obecnie obowiązującą ustawę o maltańskim urzędzie statystycznym. Wszystkie proponowane zmiany mają na celu usprawnienie procesów statystycznych, tak aby sporządzanie statystyki było bardziej solidne, skuteczne, przejrzyste i terminowe.

Rumunia: Rumuńskie zobowiązanie dotyczące zaufania zostało przyjęte przez rząd Rumunii na posiedzeniu 9 czerwca 2017 r.[22] Jak wyjaśniono w sprawozdaniu, które rumuński krajowy urząd statystyczny przesłał do Eurostatu, zwiększono wynagrodzenia pracowników

[18] Zobowiązanie rządu Grecji dotyczące zaufania.
[19] Zobowiązanie rządu Islandii dotyczące zaufania (dokument dostępny w języku islandzkim).
[20] Zobowiązanie rządu Irlandii dotyczące zaufania (dokument dostępny jedynie w języku angielskim).
[21] Zobowiązanie rządu Malty dotyczące zaufania (dokument dostępny jedynie w języku angielskim).
[22] Zobowiązanie rządu Rumunii dotyczące zaufania (dokument dostępny jedynie w języku rumuńskim).

krajowego systemu statystycznego, a dialog z kluczowymi zainteresowanymi stronami nadal przyczynia się do wzrostu zaufania do statystyki.

Słowenia: Rząd Słowenii przyjął zobowiązanie 5 stycznia 2017 r.[23] Następnie opublikowano je na stronie internetowej słoweńskiego urzędu statystycznego wraz z odpowiednim streszczeniem dla obywateli. Sprawozdanie przesłane do Eurostatu nie zawierało dalszych zmian w tym zakresie.

Szwecja: Zobowiązanie przedstawiono w projekcie ustawy budżetowej szwedzkiego rządu na 2017 r.[24] Następnie opublikowano je również na stronie internetowej szwedzkiego urzędu statystycznego. Ponadto szwedzki urząd statystyczny co roku przedstawia sprawozdania na temat wymogów jakościowych w statystyce. Jak przedstawiono w sprawozdaniu przesłanym Eurostatowi przez szwedzki urząd statystyczny, wyniki są głównie pozytywne w bieżącym okresie sprawozdawczym, przy czym w niektórych obszarach istnieje możliwość dalszej poprawy.

Warto również wspomnieć, że trzy kraje kandydujące, choć nie wchodzą w zakres Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS), również formalnie przyjęły zobowiązania: **Albania** 10 listopada 2017 r., **Czarnogóra** 22 lutego 2018 r. oraz **Macedonia Północna** 17 października 2018 r.

Ponadto Komisja została poinformowana o następujących zmianach, które miały miejsce poza bieżącym okresem sprawozdawczym:

Liechtenstein: Jak wynika również ze sprawozdania przesłanego Eurostatowi przez urząd statystyczny, 27 lutego 2024 r. rząd Liechtensteinu potwierdził swoje zobowiązanie do ochrony niezależnych i wiarygodnych statystyk, zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 223/2009[25]. Rząd zobowiązał się do zapewnienia: (i) niezależności urzędu statystycznego; (ii) jakości statystyki publicznej poprzez wdrożenie międzynarodowych i europejskich standardów dotyczących danych statystycznych oraz (iii) odpowiednich i stałych zasobów w celu zagwarantowania jakości i adekwatności statystyki publicznej. Ponadto rząd zobowiązał się do zapewnienia urzędom statystycznym dostępu do danych administracyjnych oraz do zagwarantowania praw respondentów i poufności danych statystycznych.

Szwajcaria: Federalny urząd statystyczny poinformował Eurostat, że 24 stycznia 2024 r. szwajcarska Rada Federalna przyjęła i opublikowała program statystyki publicznej rządu federalnego na nadchodzące lata (2024–2027). Sprawozdanie zawiera przegląd celów, priorytetów i działań statystycznych, a także zobowiązanie[26]. W zobowiązaniu rząd potwierdza, że jego celem jest: (i) przestrzeganie międzynarodowych zasad gromadzenia, zestawiania i rozpowszechniania statystyki publicznej; (ii) gwarantowanie niezależności zawodowej federalnego urzędu statystycznego i innych organów krajowych; (iii) wspieranie federalnego urzędu statystycznego i innych organów krajowych w podejmowaniu niezbędnych środków w celu zadbania o przestrzeganie kodeksu praktyk oraz (iv) dalszy rozwój federalnego systemu statystycznego pod kierownictwem federalnego urzędu statystycznego.

[23] Zobowiązanie rządu Słowenii dotyczące zaufania (dokument dostępny w języku angielskim i słoweńskim).
[24] Zobowiązanie rządu Szwecji dotyczące zaufania. Dokument opublikowany w języku angielskim w rocznym sprawozdaniu za rok 2017 statystyki publicznej Szwecji.
[25] Zobowiązanie rządu Liechtensteinu dotyczące zaufania.
[26] Program, w tym zobowiązanie federalnego rządu Szwajcarii dotyczące zaufania.

3. PODSUMOWANIE

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej zobowiązania pomagają zapewnić zaufanie publiczne do statystyki europejskiej oraz postępy we wdrażaniu zasad statystycznych określonych w kodeksie praktyk.

Coraz więcej państw publikuje samodzielne zobowiązania. Komisja docenia i w pełni popiera takie tendencje. Wiele państw członkowskich uznaje, że ich prawo krajowe i zawarte w nim przepisy szczegółowe stanowią już takie zobowiązanie. W tym względzie niektóre państwa członkowskie poinformowały, że ich odpowiednie prawo krajowe wzmocniło rolę krajowego urzędu statystycznego jako centralnego organu statystycznego. Stałe monitorowanie istotnych zmian i dostosowanie do zmieniających się oczekiwań i potrzeb użytkowników są niezbędne, aby spełnić wymogi dotyczące zaufania publicznego i jakości w dziedzinie statystyki.

Krajowe urzędy statystyczne wdrażają różne środki zarządzania jakością i pomiaru wyników. W bieżącym okresie sprawozdawczym potwierdzono, że oceny zewnętrzne są niezbędne do obiektywnej oceny wyników urzędów statystycznych. Wzajemne oceny pozostają kluczowym narzędziem w tym zakresie. Dostarczają one cennych spostrzeżeń na temat zaufania do statystyk od zewnętrznych zainteresowanych stron posiadających odpowiednią wiedzę i doświadczenie w tej dziedzinie.

Utrzymanie zaufania publicznego do statystyki publicznej ma zasadnicze znaczenie dla przydatności i wiarygodności Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS) jako całości. Pomaga również UE i rządom państw członkowskich UE reagować na poważne obecne i przyszłe wyzwania przy użyciu metod opartych na obiektywnych danych i faktach, leżących u podstaw legitymacji demokratycznej decyzji politycznych. Komisja podejmuje działania następcze w przypadkach, w których rządy nie zapewniają niezależności zawodowej swoich krajowych urzędów statystycznych, na przykład gdy zmieniają prawo krajowe w sposób, który podaje w wątpliwość przestrzeganie zasady niezależności zawodowej, lub odwołują szefa urzędu przed upływem kadencji lub bez wyraźnego uzasadnienia. Komisja będzie nadal monitorować istotne zmiany i wspierać państwa członkowskie w realizacji ich ambicji w zakresie utrzymania i zwiększenia zaufania publicznego do statystyk.